

KOMUNIKACE VĚDY V ROZHLESE

SPECIFICKÉ VLASTNOSTI ROZHLASU

- Okamžitý účinek, rychlejší než TV, pomalejší než nová média
- Vysílání 24/7
- Jen hlas, tedy záleží na obsahu sdělení
- Často je vnímán jako „kulisa“, bez hlubšího soustředění posluchače

KOMUNIKACE VĚDY NA RÁDIOVÝCH VLNÁCH

- Soukromé rozhlasové stanice se popularizací přírodních věd věnují jen sporadicky, systematicky je toto téma začleněno jen do vysílacích schémat různých stanic Českého rozhlasu.
- Rozhlasový pořad, který se věnuje komunikaci vědy a má delší stopáž než 10 minut se zpravidla natáčí na záznam a je tedy možné pro něj připravit minimálně bodový scénář. Pokud se jedná o rozsáhlejší živé vysílání, je to také možné, protože i to se připravuje s předstihem.

KOMUNIKACE VĚDY NA RÁDIOVÝCH VLNÁCH

- Při psaní bodového scénáře a plánování obsahu relace bychom si měli uvědomit, že většina posluchačů vnímá rozhlas jako zvukovou kulisu při jiné činnosti.
- Sdělované informace jsou většinou posluchačů vnímány asi z 10 %, takže se vyplatí mluvit v krátkých, jednoduchých větách, používat analogie, zjednodušovat a především členit celý pořad do sekvencí s častými otázkami moderátora.

PRAVIDELNÉ POŘADY

- Patrně nejznámějším rozhlasovým pořadem, který se věnuje popularizaci vědy, je pořad „Meteor“.
- Je vysílán jednou týdně Českým rozhlasem (<https://dvojka.rozhlas.cz/meteor-5002347>).

O pořadu Meteor

Meteor | foto: Český rozhlas

**Vědecko-populární reportáže, rozhovory a dokumenty pro všechny.
K poslechu živě na Dvojce, Pohodě, na webu a v aplikaci**

KDY SE POŘAD VYSÍLÁ

so 8:00, repríza ne 15:00	DVOJKA
neděle 10:00, 03:00 a 20:00	ČESKÝ ROZHLAS POHODA

POSLEDNÍ ZÁZNAMY

 Meteor o pravěkém křišťálu, samomluvě delfína, sluchu sov a ledovém oceánu ve vesmíru

PRAVIDELNÉ POŘADY

- Jiným příkladem systematické popularizace přírodních věd může být pořad Českého rozhlasu Ostrava, na kterém spolupracuji a který nese již déle než 15 let název „**Astronomické okénko**“ (více než 1 000 dílů).
- Jeho stopáž je něco přes pět minut a vysílací časy i způsob přípravy se měnily, nyní je vysílán živě každou sobotu dopoledne.
- V roce 2009, což byl Mezinárodní rok astronomie, byl pořad rozšířen na 45 minut a pod názvem „Studio vesmír“ byl vysílán celý rok v této stopáži.

ROZHLASOVÝ ROZHOVOR

Patrně nejčastější forma (žánr) komunikace vědy v rozhlase

- Technické provedení:
 - po telefonu
 - živě
 - předtočení
 - na diktafon („v terénu“)
 - ve studiu
 - živě
 - předtočení

ROZHLASOVÝ ROZHOVOR

- **Po telefonu** může být vývoj situace nepředvídatelný
- Není jasné, zda si redaktor dělá poznámky a jaké ...
- Neznáme jeho další zdroje informací a jak je bude kombinovat
- Reportér nemusí vše správně pochopit a i nechtěně dezinterpretovat

ROZHLASOVÝ ROZHOVOR

- Na druhou stranu je taková prezentace poměrně snadná a rychlá
- Je vhodné si rozhovor nahrát, využít hlasitý odposlech a „hlavní bod“ rozhovoru si napsat na papír a „mít jej na očích“ ...
- Koncentrace jen na rozhovor, nejlépe ve stoje (autorita), být ve střehu celou dobu
- Pokud jste ve stresu, pokusit se domluvit jiný čas nebo způsob rozhovoru ...

ROZHLASOVÝ ROZHOVOR - DOPORUČENÍ

- Nečekaný telefonát – získejte čas na přípravu, 30 minut je lepší než „hned“ ...
- Zjistit téma a souvislosti, také něco o tom reportérovi ...
- Promyslet „klíčové sdělení“ i „slabá místa“, být připraven na „nepříjemný“ dotaz
- Je-li možné, oslovujte se křestním jménem, používat podstatná jména, ne zájmena
- Pokud neznáte odpověď, přiznejte to, nabídněte, že informace dohledáte
- Nabídněte reportérovi i další témata ...

ROZHLASOVÝ ROZHOVOR – CO NEDĚLAT

- Nepoužívat „no comment“
- Neodpovídat příliš rychle, vnímat snahu o manipulaci
- Nepoužívat slova: kdyby, jestli, v případě, je možné, že ..., teoreticky, připustíme-li ...
- Nikdy nelhat a nevymýšlet si ...

ROZHLASOVÝ ROZHOVOR

- Pozitivní přístup, připravené poznámky, jen ověřené zdroje
- Mluvit obrazně, vytvářet představy
- Nepřehánět emoce, žádný afekt ...

PŘED ROZHOVOREM ...

- Znat své silné a slabé stránky
- Pro jaký program/pořad je rozhovor určen?
- Forma rozhovoru/vystoupení?
- Publikum?
- Cílová skupina?
- Můj cíl rozhovoru, co chci sdělit? Hlavní sdělení?
- Očekávané dotazy ...

PŘED ROZHOVOREM ...

- Vybrat si max. 2-3 zásadní myšlenky
- Nastudovat si fakta a informace „s přesahem“ ...
- Předcházet složitým dotazům tím, že je sami otevřete ...
- Udělat si sám zkoušku (nahlas), je-li to možné ...

VE STUDIU

- Procvičit si hlas (ouvex, ouvex ...)
- Citlivost mikrofону, vzdálenost od něj ...
- Mluvit spisovně, artikulovat, intonovat, pozor na parazitní zvuky ...
- Nepoužívat sluchátka pokud to není nutné (překlad atp.)

„KOŘENÍ“ VAŠEHO VYSTOUPENÍ

- Uvedení věcí do kontextu, originální souvislosti ...
- Používat fakta i emoce
- Používat známé příklady a anekdoty
- Staňte se důvěryhodným zdrojem na citace ...
- Mějte konzistentní názory/přístupy

EX POST

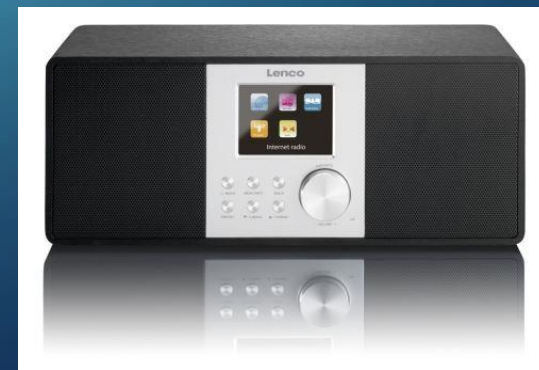
- Analýza svého vystoupení, nalezení vlastních chyb, co příště udělat lépe?
- Nepapouškovat stejná témata stále stejně
- Opravitelné chyby skutečně opravte

OTAZNÍKY ???

- Živě nebo ze záznamu?
- Kdy a proč odmítnout rozhovor přes telefon?
- Jak argumentovat?
- Jak využít poznámky?
- Jak se chovat v rozhlasovém studiu?

ÚKOL(Y)

- Vytvořte dvojice redaktor/respondent (vědec)
- Vypracujte ve dvojicích bodový scénář 10 minutového rozhovoru pro živé rozhlasové vysílání na některé z témat zde <http://progresy.physics.cz/>
- Své „role“ si vyměňte a zpracujte odlišné téma ze stejného zdroje pro nahrávaný formát rozhovoru.
- Diskutujte navzájem volbu tématu, otázek, odpovědí a také vhodnost použitého formátu (živě/nahrávka) ...
- Poříd'te audio záznam ...
- Připravit scénář příspěvku do pořadu **Meteor**

DĚKUJEME, ODEJDETE ...